

WWF

3/2023

Kort och gott på svenska

VI LEVER HISTORISKA TIDER

Sexton små fjällrävsvalpar! När jag hörde den här glada nyheten i början av september kunde jag först inte tro mina öron. För första gången på mer än 25 år föddes fjällrävsungar i Finland i fjol. Då föddes tre ungar till det som är det mest utrotningshotade däggdjuret i Finland.

Detta känns helt enkelt som en lotto-vinst för naturvärden, då det nästa år kommer att födas mer än fem gånger så många nya ungar.

Att fjällräven igen börjat föröka sig i Finland är ett resultat av ett långsiktigt bevarandearbete. Vi har dock även haft en gnutta tur, eftersom det förra sommaren upptäcktes fler mullvadar och lämlar än under tidigare år i Lappland.

Inom naturvärden får man dock inte bli invaggad av goda nyheter. Klimatuppvärmningen, vars utveckling har slagit rekord, är det största hotet mot fjällräven idag.

Bara några dagar innan nyheten om att fjällräven byggt bo cirkulerade en nyhet från EU:s klimatcenter Copernicus, som antydde att detta år sannolikt skulle bli det varmaste i världens mätningshistoria. Värmeböljor, skogsbränder och extrem torka har drabbat många länder.

För nordliga arter innebär det varmare klimatet stora utmaningar. Klimatförändringen har dels gjort den för fjällräven viktiga förekomsten av mullvad och lämmel mer oregelbunden och dels hjälpt rödräven att sprida sig norrut. Rödräven som är större än fjällräven vinner ofta kampen om boplatser och föda.

Om vi vill skydda fjällräven i framtiden måste vi kunna stävja klimatförändringen. På WWF arbetar vi hårt för att göra jorden till den bästa möjliga boplatser för alla våra arter.

Ditt stöd för vårt arbete är nu möjligtvis viktigare än någonsin tidigare.

Liisa Rohweder
generalsekreterare, WWF Finland

Ljus

PÅ FJÄLLEN

TEXT JOONAS FRITZE

Fjällräven är Finlands mest utrotningshotade däggdjur. Nu får vi dock höra härliga nyheter från norra Lappland: i år hade fjällräven fler valpar än under de föregående årtiondena sammanlagt.

De mörka, permafrostfyllda kullarna i myrmarken sticker ut i det ruskafärgade landskapet. Men rakt framför oss ligger dock en annan grönare kulle, som vi har betraktat i över en timme.

Några hundra meter från vår observationsplats har fjällräven sitt bo, där åtta ungar fötts i år. På kullen där boet finns växer det gräs och den är som en oas mitt ute i fjällvärlden. Frodigheten beror på fjällräven: dess spillning har gödslat det omgivande landskapet.

Det har regnat på morgonen, och där vi ligger på leran börjar kylan smygande tränga igenom flera lager kläder. Vi väntar på att få se en skynt av Finlands mest utrotningshotade däggdjur, men den enda rörelsen kommer från paddorna, som huttar i den fuktiga västanvinden som blåser över fjällen.

"Jag följer med det mest speciella naturskådespelet man någonsin kan få se", säger **Jarmo "Jame" Helander**, som har vistas i fjällen i hela sitt liv och inte har något emot att vänta.

"Fjällrävens lya i en kulle som har tagits i bruk igen. Senast bodde någon här år

1994. Det är en ganska lång tid för ett bo att stå tomt."

Helander har följt livet i boet sedan i våras. Han har satt upp två viltkameror på området för att fånga bilder av fjällräven när den kommer ut ur den djupa lyan i kullen.

Och vilka bilder kamerorna har fångat! Fjällräven som parar sig på skaren. Ungar som brottas på kullen där lyan ligger. En hona som bär på en dalripa som hon har fångat som föda åt sina valpar.

Väntan på att fjällräven skulle återvända till Finland har räckt i årtionden istället för några timmar. När man ser på bilderna från viltkameran kan man konstatera att det ibland verkligen är värt att vänta.

Den långa svackan närmar sig sitt slut

Fjällräven håller sig bortom synhåll och så småningom börjar blicken vandra från boet till det omgivande landskapet i Utsjoki. De avlägsna fjälltopparna är som landmärken som stelnat på plats sedan urminnes tider. I den nordliga vildmarken är landskapet mjukt, men livet är allt annat än detta.

Här i karga Sameland levde förmodligen fler än tusen fjällrävar på 1800-talet. Vad hände sedan? Det gick som det vanligtvis gick.

I början av 1900-talet hade fjällräven utrotats nästan helt från våra marker till följd av jakt. Pälsen som håller fjällräven – eller personen som bär en päls av fjällräven – varm i minusgrader höll på att bli artens öde. Fjällrävens päls blev ett objekt för begär och en inkomstkälla.

Fjällräven blev fredad i Finland år 1940, men den verkliga botten var ännu inte nådd: år 1996 registrerades bara en lya med ungar i Finland, varefter man fick vänta, vänta och vänta på nästa nyhet om ungar.

Man tror att fjällrävens långvariga svåra situation orsakades bland annat av faktorer som försvinnandet av vanliga mullvads- och lämmeltoppar och rödrävens utbredning norrut – båda dessa faktorer beror även på klimatförändringen.

Lämmeln som förökar sig under snön lider om temperaturen stiger över nollstrecket på vintern. Enligt Helander, som föddes vid Tana älvens strand och har samiskt ursprung, sker fenomenet allt oftare. Om snön blir blöt och fryser till kan den följande sommaren lämmelbestånd vara blygsamt.

Klimatförändringen har också hjälpt rödräven att sprida sig i fjällen och erövra plats av fjällräven. Rödräven är större än fjällräven och klarar av en mängd olika förhållanden. När vintrarna blir varmare kan en fjällräv med utmärkt köldtolerans förlora den lilla konkurrensfördel den har gentemot rödräven.

Under lång tid såg situationen för fjällräven mycket dyster ut, men förra året kom det goda nyheter från norr: Minst tre fjällrävsungar hade fötts i Finland! I år observerades totalt 16 ungar, eftersom parningen skett framgångsrikt inte bara i Utsjoki by utan även i Enontekis. Forststyrelsens anställda hittade också tre lyor där ett par honor hade bosatt sig, men trots allt föddes det ännu inte några ungar i dessa bon.

Förväntningarna är nu höga: Helander säger att beståndet av sorkar och lämlar har ökat under sommaren. Om vädret gynnar deras förökning under vintern kan fjällen bli en dukad buffé för fjällrävar nästa sommar.

Väntan på valparna blev lång

Fjällräven stannar i sin lya och vi drar oss tillbaka ännu längre bort. Helander har klarat sig och förklarar hur boet i Utsjoki upptäcktes.

Helander, som är egenföretagare, har varit engagerad i skyddet av fjällräven sedan år 2012. Under sina första år deltog han som volontär i en rävjakt som samordnades av Forststyrelsen. Att jaga en art för att hjälpa en annan kan låta som en extrem åtgärd, men fjällrävens återkomst till Finland är inte möjlig utan en gallring av rödrävs-

stammen som har spridit sig till fjällen under de senaste årtiondena.

Under de senaste sex åren har Helander varit på Forststyrelsens lönelista under varje vår vinter. Jobbet går främst ut på att placera och underhålla viltkameror och automatiska maskiner för utfodring av fjällräv, att spåra upp observationer och övervaka gamla bon.

Förra våren, under de sista dagarna i april, gjorde Helander sin första observation av en fjällräv, vars bo vi nu betraktar på ett längre avstånd.

”Den första observationen gjordes vid en annan utfodringsautomat, cirka 10 kilometer från den här boplaten. Det dröjde inte många veckor innan jag märkte att ytterligare ett exemplar spelats in på viltkameran”, säger Helander.

Helander och hans kollegor bestämde sig för att effektivisera övervakningen och följde spåren med en snöskoter. Snötäcket var ställvis hårt och spårningen blev en utmaning, men den erfarne vildmarksvandraren höll sig hack i häl på det lilla hunddjuret. Till slut slog sig fjällräven ner i det bo där Helander hade jagat två rödrävar bara några dagar tidigare.

Helander tog med sig en viltkamera till platsen för att samla in bevis på ett eventuellt bo. Snart snappade viltkameran upp bevis på parningen, men inga ungar syntes till på länge.

”1 juli låg det besvikelse i luften”, minns Helander.

Hoppet hölls dock vid liv av det faktum att fjällrävarna ständigt bar med sig föda till lyan. Den 10 juli kom valparna äntligen ut i dagsljuset.

”Jag måste säga att det var ett ganska stort ögonblick”, säger Helander.

Torrfoderkuler för hundar hjälper fjällräven

Några hundra meter från boet ligger en utfodringsautomat som består av två stora plasttunnor på marken. Helander öppnar locket på automaten och kontrollerar att det fortfarande finns torrfoderkuler kvar.

”Maten har smakat bra för fjällräven, men det är fortfarande nästan en säck kvar.”

Det finns flera orsaker till den nya ökningen av fjällrävens bestånd. Installationen av utfodringsautomater stöds av WWF och de har hjälpt fjällräven särskilt när det varit ont om naturlig föda. Även om sork- och lämmelbestånden ökar, har maten i utfodringsautomaterna fungerat bra som kompletterande foder.

En stor anledning är också den att fjällrävsbeståndet i Finlands grannländer har ökat. Norrmännen har släppt ut ungar som fötts upp i stora inhägnader, ett slags fjällrävsreservat, nära den finska gränsen. En annan viktig faktor är att rödrävar har jagats i fjällen.

Enligt Helander har även andra fjällarter klarat sig bra i år: i Nordnorge fick fjällgäsen rekordmånga ungar, häckningsförhållandena för fjällabb och fjällvråk var bättre än

normalt och beståndet av dalripar är starkt. Nästa års förväntade toppnotering för sork och lämmel bådär gott för fjällandskapet.

Men i ett föränderligt klimat ska inget tas för givet”, påpekar Helander.

”Vintrarna har blivit mildare och somrarna har blivit betydligt längre i bägge ändar. I januari och februari brukade det förr i världen finnas fyra veckorsperioder då temperaturen steg inte över trettio minusgrader, utan höll sig närmare fyrtio. Det råder ingen tvivlan om att vi inte längre får se de här temperaturerna mer”, säger Helander.

Det har gjorts enormt mycket arbete för att skydda fjällräven. Nu hoppas Helander att frukten av hans arbete inte kommer att smälta bort i likhet med permafrosten.

Fjällräven låter sin återkomst synas

Fjällräven gömmer sig fortfarande. Nu är det dags att gå till jobbet, det vill säga att byta ut minneskortet i kamerorna. Helander gör en gest mot boet, och vi går försiktigt fram mot det.

Helanders förhållande till fjällräven, njallan som det heter på samiska, går långt utöver hans arbetsrelation med Forststyrelsen som bär huvudansvaret för artens bevarande.

”Jag var ungefär 8 år gammal när min far stötte på en liten, föräldralös fjällrävsunge när han rodde efter lax ute på Tana älv. Han satt och drack kaffe på stranden när valpen kom och tiggde mat. Pappan gav av sin färdkost åt den men när samma valp igen tiggde om mat några dagar senare tog pappan hem den och byggde en hägnad åt den för att hjälpa den att överleva”, minns Helander.

”Efter ett tag fick den lokala konstapeln höra om saken och kom för att påminna om att man inte får hålla ett fridlyst djur i en inhägnad, oavsett motivet. Då släppte min pappa ut fjällräven och den vistades kvar på gården ett tag tills den slutligen försvann.”

Bekantskapen med fjällräven i ungdomen gjorde ett outplånligt intryck på Helander.

”Jag känner fortfarande lukten av fjällräv i näsan. När jag har varit här bredvid boet för att serva kameran slår samma doft emot mig och tar mig tillbaka i tiden. Alla minnen kommer tillbaka på ett så levande sätt. Jag kan nästan se fjällrävsungen och inhägnaden.”

Vi kommer fram till boet och Helander byter ut minneskortet. Samtidigt bläddrar han igenom de senaste bilderna.

”Det har varit lite rörelse nu på morgonen, omkring klockan halv sex.”

Vi är på väg att bege oss av när ett ljud plötsligt hörs från underjorden. Som ett dovt skall från en liten hund.

Kan det vara...

Ja visst. Finlands mest utrotningshotade däggdjur har just meddelat att det har återvänt till sina rötter – förhoppningsvis för gott. ■

Nya

FRAMGÅNGAR

Tack för ditt stöd! Dessa aktuella framgångar skulle inte vara möjliga utan våra stödjare och vårt långsiktiga naturskyddsarbete. Fler framgångshistorier hittar du på wwf.fi/suojelusaavutukset

Vid Saimaa har det noterats ett rekordantal kutar och förflyttningen av vikare har lyckats väl

Skyddet av Saimenvikaren har gett resultat, med rekordmånga 100 kutar födda i våras. De höga födelsetalen kan förklaras bland annat med honor i god kondition, nya individer som har överlevt till en ålder då de kan förökas, vintrar med tillräckligt med snö och fiskerestriktioner som har utökats och harmoniserats under de senaste åren. Våra experter och volontärer hjälper vikaren under vintern genom att skotta upp snö där vikaren kan göra bo. I maj deltog vi i förflyttningen av två vuxna vikare från Pihlajavesi till andra delar av Saimen för att skydda den genetiska mångfalden hos arten. Sälhonan Amalia flyttades till Kolovesi för att stärka stammen av avelshonor, och sälhanen Tuukka flyttades till södra Saimen och förde med sig nya gener till området. Effekterna av lyckade förflyttningar kommer förhoppningsvis att synas i framtida generationer av vikare, om Amalia och Tuukka lyckas fortplantera sig i sina nya revir.

© YASIN HEMMATI / UNSPLASH

Ett nytt verktyg för stålindustrin för att minska utsläpp

I juli publicerade initiativet Science Based Targets initiative (SBTi), som främjar utsläppsminskningar hos företag och finansiella institutioner, nya riktlinjer för att hjälpa stålproducenter att sätta upp effektiva, vetenskapligt baserade mål för utsläppsminskningar. Även investerare och företag som använder stål kan tillämpa de nya riktlinjerna. Stålindustrin är en av världens största bidragande orsaker till klimatförändringen, och de allra flesta stålproducenter använder fossilt kol som energikälla – antingen direkt i masugnar eller för elproduktion. Vi är en av grundarna till SBTi och våra experter har varit med om att skapa de nya riktlinjerna.

Nästan 400 nya arter upptäcktes i Sydostasien

© HENRIK BRINGSØE

Totalt 380 nya arter, inklusive fiskar, reptiler och ett däggdjur, har upptäckts i Mekongflodens avrinningsområde i Sydostasien. Den biologiska mångfalden i Mekongregionen är allvarligt hotad. Områdets skogar och vattendrag utsätts för ett enormt tryck: avverkning, vägprojekt, dammbyggnader, föroreningar och olaglig handel med vilda djur. Skogarna i regionen minskar snabbt, och många arter hotas att försvinna innan de ens har upptäckts. Vi arbetar tillsammans med nationella regeringar, lokala myndigheter och organisationer för att skydda naturen i Mekong.

Oljebekämpningsgrupper städar stränder efter oljeutsläpp under våren

© TOTTI TOISKALLO / WWF

Våra oljebekämpningsteam har reagerat snabbt på oljeutsläpp under året. Teamet av volontärer kallades först till hjälp i april när olja läckte ut i Saimen från en lutfabrik, och sedan i juni när olja läckte ut i vattnet efter att en fritidsbåt sjunkit i Sibbo. Myndigheterna kallar in volontärer för att hjälpa till när olja läcker ut på stränderna. Att rengöra stränder från olja är en långsam och manuell process, och en sakkunnig hjälp av volontärer är avgörande. Oljeutsläpp utgör en risk för organismerna i området, särskilt fåglar. Vi utbildar volontärer i oljebekämpning och hantering och behandling av oljeskadade djur. I september testade frivilliga oljebekämpare sina färdigheter med praktiska övningar i Hangö.

Stödjarservice

Telefon: 040 192 3112,
vardagar kl. 9–16
E-post: donator@wwf.fi
Adress: WWF Finland, stödjarservice,
Fågelviksgatan 10, 00500 Helsingfors
wwf.fi/kummipalvelu

Donationskonto:
FI41 1572 3000 0111 89
BIC (Swift) NDEAFIHH
**MobilePay-
donationsnummer:**
24620

Vi ringer till en fadder!

Telefonsamtalet besvaras av Ulla, en ny Regnskogsfadder.

Varför bestämde du dig nyligen för att bli Regnskogsfadder? "För mig är regnskogarna det som behöver räddas mest, eftersom deras utomordentligt rika djurliv förstörs i en sådan skrämmande takt. Att donera verkade vara det enda sättet att hjälpa en så avlägsen region."

Vad är din favoritsysselsättning i naturen? "Jag bor mitt i naturen, så jag kan inte tänka mig att åka dit för att göra något specifikt. Ibland tar jag med några av mina getter till skogen för att äta och tittar på dem där jag sitter på en stubbe. Man behöver inte göra mycket mer än så i naturen."

Vad har du uppmärksammat i naturen på sistone? "Naturens tillväxt och dagliga förändringar. Under sommarens värmebölja såg jag till exempel många växter som visnade eftersom de var tvungna att vänta på regnet."

Varför tycker du att det är viktigt att stödja naturskyddet? "Det skulle kännas konstigt att bara stanna och sörja det som redan gått förlorat. Vi måste åtminstone försöka rädda vad vi kan."

© JUHA TASKINEN / WWF

ARBETA EN DAG FÖR VIKAREN

På hösten, i samband med skolstarten, lanserades WWF:s kampanj som ger unga människor möjlighet att engagera sig i naturvård under en hel dag. Eleverna arbetar en dag på sin arbetsplats eller hemma och donerar sin lön till naturskyddsarbete. Intäkterna riktas till den akut utrotningshotade saimenvikaren, som är i desperat behov av hjälp. I våras föddes

ett rekordantal med 100 kutar, men nu hotas dessa ungar bland annat av nätfiske i Saimenområdet. Ett alarmerande antal exemplar har redan hittats drunknade i fällor i år.. Oavsett om du är lärare, förälder eller till och med fadder till ett barn, ber vi dig berätta för din lokala skola om dagjobbsinsamlingen. Läs mer på wwf.fi/paivatyokerays

Är din information uppdaterad?

Du kan själv uppdatera dina uppgifter på wwf.fi/tukijapalvelu. Kontrollera särskilt din e-postadress, eftersom vi alltid skickar de senaste nyheterna till faddrar via e-post. Du kan också ändra din prenumeration på

WWF-tidningen från en pappersversion till en elektronisk version. Tack för att du stöder vårt arbete!

TA EN TITT I BUTIKEN!

GENOM ATT KÖPA
WWF-PRODUKTER
STÖDER DU VÅRT
ARBETE FÖR NATUREN.

En Panda-skjorta för de små!

Visste du att vår onlinebutik även erbjuder kvalitetskläder för barn och bebisar? Kolla in de söta produkterna och stöd samtidigt WWF:s arbete för att bevara miljön:

kauppa.wwf.fi

© ANNI TASKINEN / WWF